

Nationell Obduktionsverksamhet 2025

Bakgrund

Ibland blir våra djur så svårt sjuka att de dör eller måste avlivas på grund av dålig prognos eller av djurskyddsskäl. Om anledningen är oklar är det ofta viktigt att ta reda på varför djuret blev så sjukt. När ett lantbruksdjur har blivit sjukt och avlivat alternativt självdött, kan en diagnos vara viktig information om hur man ska förhindra sjuklighet hos resterande djur i besättningen. Av den anledningen kan man säga att det döda djuret är besättningens, just då, viktigaste djur.

Vissa sjukdomar är särskilt viktiga att hitta ur ett samhällsperspektiv och ska därför anmälas till våra myndigheter, när diagnosen ställts. Nationella obduktionsverksamheten bidrar varje år till att flera sådana sjukdomar övervakas, diagnostiseras och anmäls till Jordbruksverket. Dessa sjukdomar är ofta allvarliga smittsamma sjukdomar som ibland också kan smitta människor, så kallade zoonotiska sjukdomar. Exempel på zoonoser är Salmonella och Listeria.

När veterinären obducerar djuret, tas olika prover som skickas till Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) för analys. Ofta tas prover för histopatologi, vilket innebär att man tittar på små vävnadsbitar i mikroskop. Metoden innebär att man vid till exempel lunginflammation, kan titta närmare på lungvävnaden och därmed kunna hitta typiska förändringar som ger ledtrådar till vad som kan ha orsakat lunginflammationen. Andra analyser kan vara att man letar efter bakterier, parasiter, virus eller prioner.

Om man vid bakterieodling hittar en sjukdomsframkallande bakterie, så utförs även en så kallad resistensundersökning. Det innebär att man kan se hur olika typer av antibiotika fungerar på just denna bakterie. Informationen använder sedan veterinären i sitt val vid eventuella behandlingar av andra sjuka djur i aktuell besättning. På detta sätt förhindras användning av fel antibiotika och risken för resistensutveckling hos bakterier minskar, vilket har stor betydelse för både människor och djur i framtiden. Resistensutveckling hos framför allt bakterier anses vara en av våra stora utmaningar, för att vi även i framtiden ska kunna behandla bakterieinfektioner med de olika antibiotika som vi idag har tillgång till.

Vid obduktion av djur tas även rutinmässigt en mängd olika prover för att övervaka allvarliga smittsamma sjukdomar, så kallade epizootisjukdomar. Exempel på sådana sjukdomar är paratuberkulos, galna kosjukan och klassisk svinpest. På yngre nötkreatur tas också rutinmässigt prov för övervakning av salmonella, som är en anmälningspliktig sjukdom.

Djurägare i Sverige med lantbrukets djur; nöt, får, get, gris, fjäderfä, ren, hjort, kameldjur, bison och vattenbuffel, har rätt att få sina djur obducerade till ett kraftigt reducerat pris med hjälp av det statliga obduktionsanslaget. Obduktionerna sker på fem olika platser i Sverige; Uppsala (SVA och SLU), Karlskoga, Visby, Skara och Skåne. Transporten av djur från gård till obduktionslaboratorium sker huvudsakligen av Svensk Lantbrukstjänst eller av djurägaren själv, beroende av de olika laboratoriernas förutsättningar. På senare år, har även obduktion direkt på gård blivit vanligare.

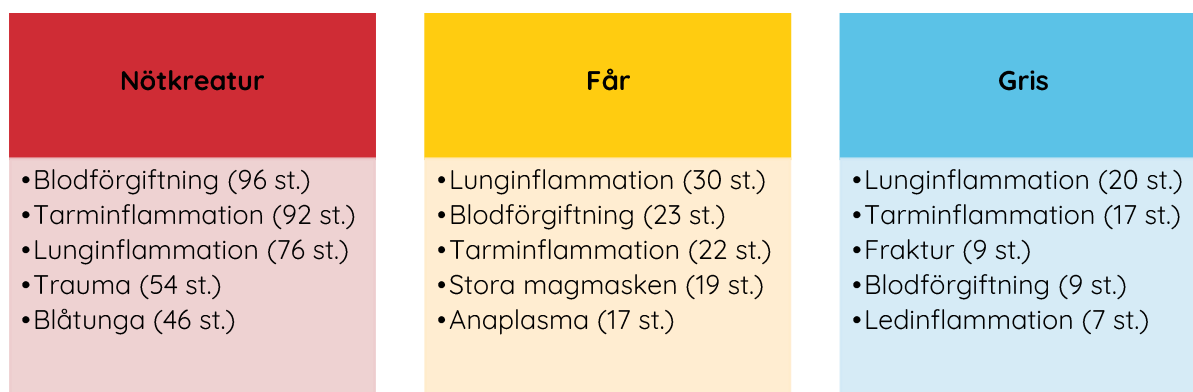
Resultat och Diskussion

Under 2025 har verksamheten finansierat obduktion av över 2 337 lantbruksdjur inklusive fjäderfä, se tabell 1.

Tabell 1. Antal djur som obducerats under 2025, fördelat per djurslag och laboratorium

Obduktionslab	Nöt	Gris	Får	Get	Hjort	Ren	Alpacka	Fjäderfä	Totalt
Skåne	505	108	139	6	0	0	2	0	760
Karlskoga	378	25	56	2	0	0	5	0	466
Visby	76	0	46	0	0	0	0	0	122
Skara	5	59	30	0	0	0	0	5	99
SVA Patologen	28	48	91	14	1	1	1	10	194
SVA Fjäderfä	0	0	0	0	0	0	0	478	478
SLU	32	48	15	1	0	0	0	5	101
Gård/Fält/Digitalt	44	43	12	0	0	18	0	0	117
Totalt	1 068	331	389	23	1	19	8	498	2 337

De fem vanligaste diagnoserna för obducerade nötkreatur, får resp. grisar under 2025 framgår av figur 1.

Figur 1. De fem vanligaste diagnoserna för obducerade nötkreatur, får resp. grisar under 2025

Under 2025 diagnosticerades tio olika anmälningspliktiga sjukdomar fördelat på totalt 117 djur, se tabell 2. En av sjukdomarna var, den sedan 2024 för Sverige nya sjukdomen, Blåtunga (BTV3), vilken uppmärksammades stort, då det vid obduktion av aborterade/nyfödda kalvar, upptäcktes att de blivit smittade av viruset under fosterstadiet. Obduktionerna påvisade att viruset påverkat utvecklingen av fostrets hjärna, vilket innebär att hjärnan helt eller delvis saknades. Kalvarna som föddes kunde därmed inte orientera sig eller dricka mjölk. Dessa kalvar självdog eller avlivades.

Tabell 2. Antal anmälningspliktiga sjukdomar som diagnostiserats under 2024 resp. 2025

Djurslag	2024	2025
Fjäderfä		
Infektiös bronkit (IB)	2	1
Infektiös laryngotrakeit (ILT)	8	6
Mycoplasma gallisepticum	3	6
Aviär rhinotrakeit	0	3
Listeria	0	1
Övriga lantbruksdjur		
Frasbrand	28	22
Elakartad katarralfeber (EKF)	2	4
Blåtunga (BTV3)	4	48
Influensa (gris)	1	2
Listerios	9	20
Salmonellosis	3	4
Totalt	60	117

Mer information finns på Gård & Djurhälsans hemsida under Obduktion, <https://www.gardochdjurhalsan.se/obduktion/>